

Fråga kvinnor på rutin om våld vid bröstcancerscreening

Ett pilotprojekt vid mammografienheten vid NU-sjukvården

3 oktober

Mari Brännvall, forskare och utvecklingsledare

Jennie Malm Georgson, utvecklingsledare

<https://www.vgregion.se/valdinararelationer>

Pilotprojektet

Bakgrund

- Forskning om våld och bröstcancer:
 - Stress orsakad av våld ökar risk för sjukdom, inkl. bröstcancer (Gandhi et al 2010)
 - Våldsutsatta kvinnor deltar mer sällan i bröstcancerscreening vilket kan leda till senare upptäckt av cancer (Massetti et al 2018; Watson-Johnson et al 2012)
 - Bröstcancer och behandling kan påverka kroppsuppfattning och självkänsla, vilket gör kvinnan mer sårbar för våld (Roberts et al 2016)
- Mammografi:
 - Alla kvinnor mellan 40 – 74 år inbjuds var 18 – 24 månad, ca 80-85 % går på besöken.
- Mammografienheten i Uddevalla tog kontakt med VKV 2024

Projektet

Arbetsgrupp:

- Mari Brännvall och Jennie Malm Georgson, VKV och fyra sjuksköterskor

Mammografienheten i Uddevalla:

- En mottagning och två mobila enheter
- 95 inbokade besök i varje vagn/dag om 6 min vardera

• Syfte:

Öka mammografienhetens upptäckt av kvinnor som utsätts för pågående våld i nära relationer

• Mål:

Under våren 2025 utveckla en lämplig metod för att fråga kvinnor på rutin om pågående våld vid bröstcancerscreening

- Metoden testades under 15 veckor

Kunskaps- och metodstöd

- Utbildning
 - Åtgärdskort
 - Kunskapsstöd
 - Informationsposter
 - Avstämningar vid starten, i mitten och i slutet av testperioden
- Affischer och hjälpkort från Kvinnofridslinjen
 - Frågan om pågående våld ställdes som en fjärde fråga innan mammografibilderna tas

Våldsutsatthet inom mammografin

Uppmärksamma

- Synliga skador (blåmärke, rodnad, svullnad, rivsår, brännmärke)
- Tecken på smärta
- Uteblivit från tidigare kallelser till mammografi
- Kontrollerande medföljande som vill följa med in i undersökningsrummet

Fråga

Vid tecken på våldsutsatthet:
"Jag ser att... (berätta vad du ser). Vad har hänt?"

På rutin:

"Vi ingår i ett projekt då vi vet att många far illa hemma, därför frågar vi om det här. Hur är det för dig? Känner du dig trygg hemma?"

Vid nej:

"Är det någon som gör dig illa?"

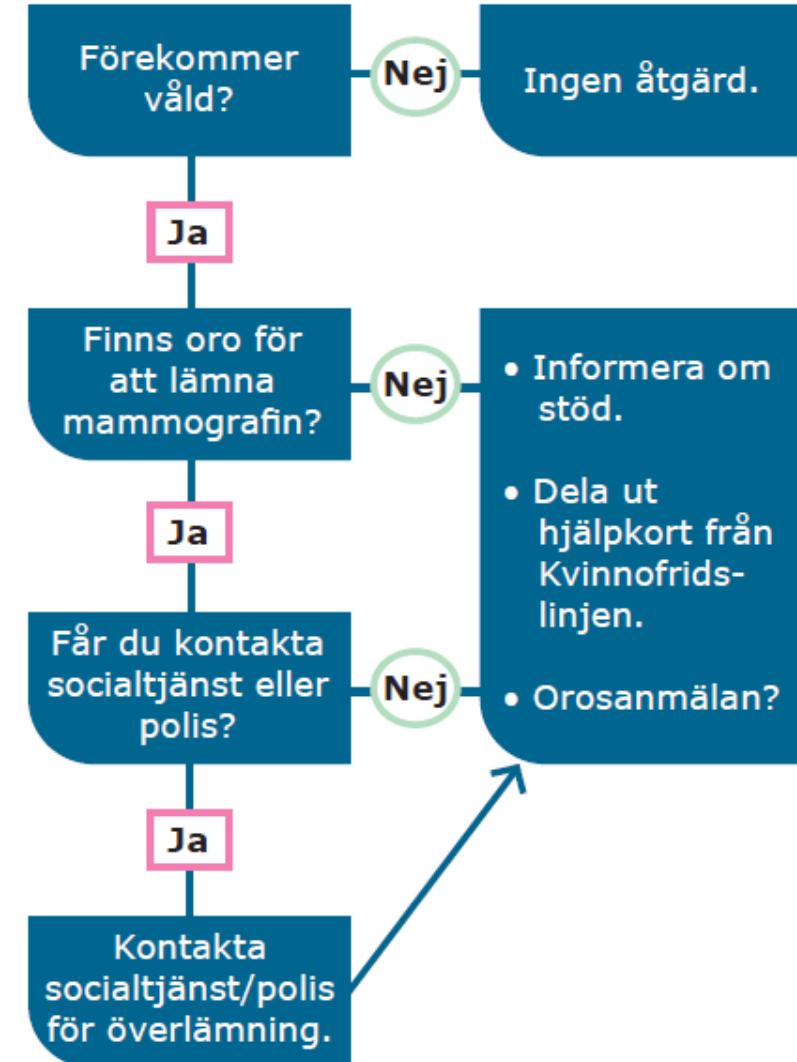
Åtgärder vid våldsutsatthet:

- Tacka för att kvinnan berättade.
- Fråga om kvinnan känner sig oroad för att lämna mammografin. Om ja, erbjud dig att ringa socialtjänst eller polis.
- Fråga om kvinnan har minderåriga barn. Om ja, gör en orosanmälan.
- Fråga om kvinnan har fått stöd. Informera om att det finns stöd att få på vårdcentral, socialtjänst och kvinnojour.
- Informera om att kvinnofridslinjen alltid är öppen och att kvinnan kan ringa dit anonymt för stöd. Dela ut hjälpkort.

Telefonnummer

Polis: 114 14 eller 112

Kvinnofridslinjen: 116 016

Flödet vid besöket

Väntrummet

Utveckling pågår

Under 2025 pågår ett pilotprojekt där några av oss som arbetar här frågar våra besökare om en närstående gör dem illa. Det innebär att du som kommer hit kan få frågan.

Vi ställer frågan eftersom vi vet att många kvinnor känner sig otrygga hemma för att någon gör dem illa. Om du får frågan, kommer du också erbjudas att besvara en enkätfråga anonymt. Det gör vi för att vi vill veta vad du som besökare tycker om att vi inom mammografin ställer frågan. Ditt anonyma enkätsvar kommer att användas i forskning för att utveckla vårt arbete.

/Mammografinheten i Uddevalla

Kontaktperson: Mari Brännvall, forskare VKV - VGR:s kompetenscentrum om våld i nära relationer
mari.brannvall@vgregion.se

VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN
VKV - Västra Götalandsregionens kompetenscentrum om våld i nära relationer

Omklädningshytten

Stödtelefon och chatt för dig som utsatts för hot, våld eller sexuella övergrepp

116 016 kvinnofridslinjen.se

116 016
Kvinnofridslinjen

Stödtelefon och chatt för dig som utsatts för hot, våld eller sexuella övergrepp

Kvinnofridslinjen drivs av NCK på uppdrag av regeringen

Undersökningsrummet

På rutin:
"Vi ingår i ett projekt då vi vet att många far illa hemma, därför frågar vi om det här. Hur är det för dig? Känner du dig trygg hemma?"
Vid nej:
"Är det någon som gör dig illa?"

Tycker du att kvinnor som besöker mammografi ska få en fråga om våldsutsatthet?

- Ja
 Nej

Egen kommentar: _____

Flödet vid besöket

Väntrummet

Utveckling pågår

Under 2025 pågår ett pilotprojekt där några av oss som arbetar här frågar våra besökare om en närstående gör dem illa. Det innebär att du som kommer hit kan få frågan.

Vi ställer frågan eftersom vi vet att många kvinnor känner sig otrygga hemma för att någon gör dem illa. Om du får frågan, kommer du också erbjudas att besvara en enkätfråga anonymt. Det gör vi för att vi vill veta vad du som besökare tycker om att vi inom mammografin ställer frågan. Ditt anonyma enkätsvar kommer att användas i forskning för att utveckla vårt arbete.

/Mammografinheten i Uddevalla

Kontaktperson: Mari Brännvall, forskare VKV - VGR:s kompetenscentrum om våld i nära relationer
mari.brannvall@vgregion.se

VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN
VKV - Västra Götalandsregionens kompetenscentrum om våld i nära relationer

Omklädningshytten

Stödtelefon och chatt för dig som utsatts för hot, våld eller sexuella övergrepp

116 016 kvinnofridslinjen.se

مخافة من الاعتداء والتهديدات الجنسية
Terrorne av ansvarens genus
مخافة من الاعتداء الجنسي أو التهديدات الجنسية
Terrorne av ansvarens genus
مخافة من الاعتداء الجنسي أو التهديدات الجنسية
Terrorne av ansvarens genus

116 016
Kvinnofridslinjen

116 016 Kvinnofridslinjen

Stödtelefon och chatt för dig som utsatts för hot, våld eller sexuella övergrepp

Kvinnofridslinjen drivs av NCK på uppdrag av regeringen

Undersökningsrummet

På rutin:
"Vi ingår i ett projekt då vi vet att många far illa hemma, därför frågar vi om det här. Hur är det för dig? Känner du dig trygg hemma?"
Vid nej:
"Är det någon som gör dig illa?"

Tycker du att kvinnor som besöker mammografi ska få en fråga om våldsutsatthet?

Ja
 Nej

Egen kommentar: _____

Utvärderingen

**Fråga kvinnor på rutin
om våld vid bröst-
cancerscreening**

Utvärdering av ett pilotprojekt vid mammografi-
enheten i Uddevalla

Mari Brännvall

**VÄSTRA
GÖTALANDSREGIONEN**

VKV - Västra Götalandsregionens
kompetenscentrum om våld i nära relationer

Syfte och frågeställningar

Att undersöka om den metod som utvecklats är lämplig för att ställa en fråga på rutin om våld vid bröstcancerscreening.

1. I vilken utsträckning kan frågan om våld identifiera kvinnor som lever med pågående våld?
2. Vilken inställning har kvinnor till att frågan om våld ställs vid bröstcancerscreening?
3. Påverkar frågan om våld personalens möjlighet att hålla angiven tidsram och nå målet för bildkvaliteten?
4. Vilken inställning har personalen till, och vilka erfarenheter har de av, att fråga om våld vid bröstcancerscreening?

Metod

- Daglig statistikföring.
- En enkätfråga till kvinnorna som fick frågan om våld.
- Jämförelse av tidsåtgång per besök en månad under testperioden med en månad under halvåret innan.
- Jämförelse av kvalitet på 60 mammografibilder halvåret för testningen med halvåret innan.
- Tre fokusgruppsintervjuer med testdeltagarna inför, i mitten av och efter testperioden.

Deltagarna

- 4 sjuksköterskor, en avbröt sin medverkan.
Födda 1964-1978
22-36 år i yrket, varav 2,5-22 år inom mammografi
Kallas Adele, Beata, Clara och Dahlia
- 1 632 kvinnor mellan 40-74 år som gjorde
bröstcancerscreening under testperioden

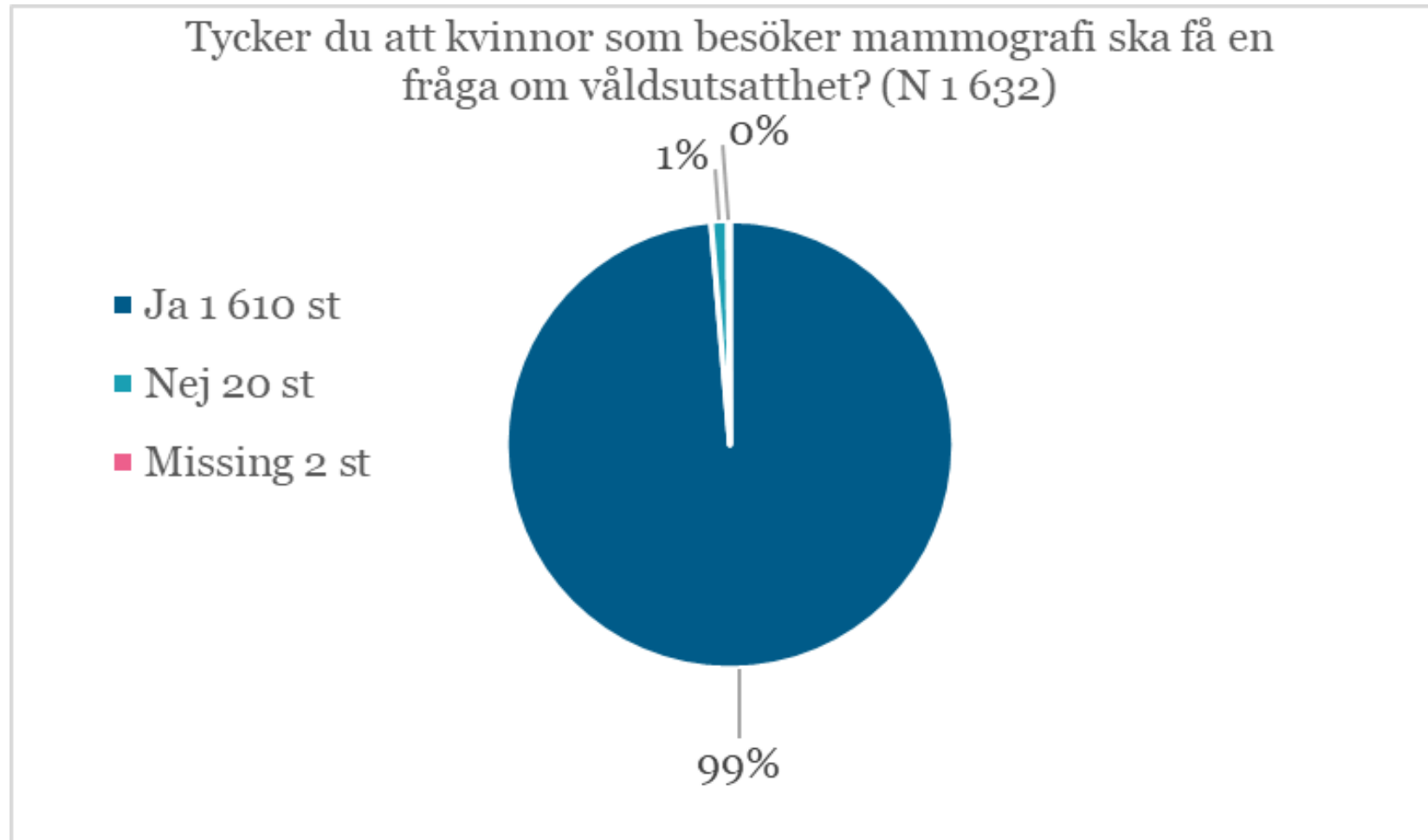
Resultat

1. I vilken utsträckning kan frågan om våld identifiera kvinnor som lever med pågående våld?

Kvinnor som tillfrågats på rutin eller indikation, som berättat om våldsutsatthet och som hänvisats till stöd. Total N=2 130

	Antal (n)	Andel av tillfrågade (%)	Andel av besökare (%)
Kvinnor som tillfrågats på rutin	1 632	100	76,6
Kvinnor som tillfrågats på indikation	12	0,74	0,56
Kvinnor som berättat om våld	1	0,06	0,05
Kvinnor som hänvisats till stöd	67	4,1	3,1

2. Vilken inställning har kvinnor till att frågan om våld ställs vid bröstcancerscreening?

Kategorisering av kvinnornas egna kommentarer. Total N=436 st

Kategori	Antal (n)	Andel (%)
Allmänt positivt	355	81,4
Viktigt sammanhang att fråga	39	8,9
Förslag och viktiga förutsättningar	16	3,7
Reflektion om egen och andras utsatthet	13	3,0
Tvivel om kvinnor vågar berätta	5	1,1
Utsatt situation	4	0,9
Risk att kvinnor uteblir	2	0,5
Övrigt	2	0,5
<i>Summa</i>	<i>436</i>	<i>100</i>

”

Jätteviktigt, ni kan rädda liv <3 Fortsätt fråga och var trygga med att ni gör det rätta när ni frågar.

”

Perfekt ställe för då misstänker inte mannen något eftersom han inte får gå med in. Bra!!!

”

Personalen måste ha tid

”

Önskar att detta gjordes när jag var utsatt

”

Tror inte alla vågar svara

”

Inte rätt att fråga när man är avklädd

”

Kanske väljer man att inte komma om man vet att frågan kommer.

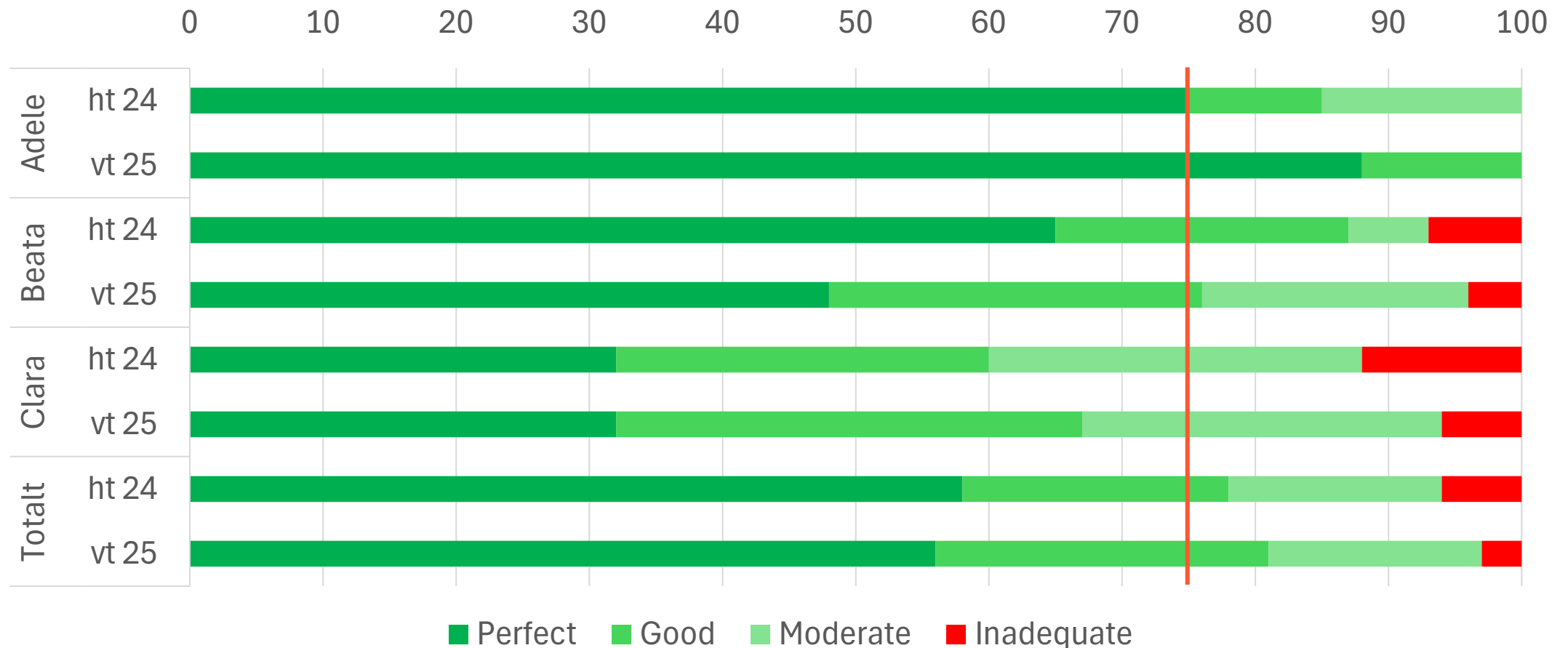
3. Påverkar frågan om våld personalens möjlighet att hålla angiven tidsram och nå målet för bildkvaliteten?

Genomsnittlig tidsåtgång i minuter per screeningtillfälle för maj 2025 jämfört med november 2024.

	November -24	Maj -25	Diskrepans
Adele	4,36	4,45	+ 0,09
Beata	4,66	4,81	+ 0,15
Clara	5,48	5,08	- 0,4
<i>Total</i>	<i>4,83</i>	<i>4,78</i>	<i>- 0,05</i>

3. Påverkar frågandet bildkvaliteten och möjligheten att hålla angiven tidsram?

PGMI-resultat höstterminen 2024 respektive vårterminen 2025

4. Vilken inställning har personalen till, och vilka erfarenheter har de av, att fråga om våld vid bröstcancerscreening?

Möjligheten att stödja - solidaritet med utsatta

1. Medvetenhet om mäns våld mot kvinnor som samhällsproblem
2. Vilja att göra skillnad för andra kvinnor
3. Kontinuitet i enrum – möjlighet att ställa frågan flera gånger

”

1. Jag ville så gärna starta ett projekt och se om vi kan göra någonting för de utsatta kvinnorna. Att vi på något sätt kan uppmärksamma detta. Det tycker jag, kvinna till kvinna, jag tycker att vi har en jätteviktig roll att fylla där.

”

2. Vi får väl försöka dra vårt strå till stacken.

”

3. Vi har chansen, vi träffar dem ensamma. Vi skulle kunna träffa dem 18 gånger mellan 40 och 74 år. Ställer man frågan 18 gånger till samma kvinna.

Farhågor inför testningen

1. Tidsbrist och oro för att störa kollegornas arbete
2. Oro för att inte kunna hantera mötet
3. Oro för att kvinnorna blir arga och avbryter besöket

”

1. Man har lite de här farhågorna det här med framför allt tiden, för att vi ska hinna och att vi inte ska sabba för de andra.

”

2. Det är klart att man tänker att om jag får ett ja, hur reagerar jag? Alltså även om jag tror att jag kan hantera det så vet jag inte.

”

3. Du har inte med det att göra. Jag kommer inte ta några bilder, nu går jag.

Upplevelser av att använda frågemetoden

1. Ökad trygghet genom erfarenhet
2. Åtgärdskortet som trygghet och stöd
3. Våldsfrågan i praktiken
4. Främst positiv respons från kvinnorna

”

1. Man kan ju se i sitt eget frågande och hanterande, så har det hänt så otroligt mycket. Man är mycket tryggare i sig själv när man ställer frågan, man är liksom beredd på att ta emot någonting nu. Det var man inte första veckorna.

”

2. Det är ju jättemycket stöd, hela åtgärdskortet. Alltså det här kan man ju lita sig mot helt.

”

3. Man har ju fått in det liksom, så att det känns naturligt. Jag vet inte hur jag skulle säga det på något annat sätt i dag.

”

4. Alla har varit väldigt tacksamma att vi frågar och tycker att det är rätt ställe att fråga

Upplevelser av att använda frågemetoden

5. Tidigare våldsutsatthet
– delade berättelser och känslomässig påverkan
6. Möte med en våldsutsatt kvinna
7. Tidsutmaningar med våldsfrågan
8. Etiska övervägande om fortsatt frågande

”

5. Hon sa det, om jag hade fått den frågan för 2,5 år sedan, tänk då kanske jag hade fått hjälp av er.

”

6. Jag kom ut till [kollega] och sa att jag kanske måste ringa Kvinnofridslinjen. Hon bara stegade in, alltså hon tömde väntrummet utan problem. Det var inga problem.

”

7. Jag tror att är du en van, alltså som är väldigt van att göra screening, då är det nog inga problem. Har du inte jobbat länge och är ovan, så kan det bli ett problem.

”

8. Om man vet att det är mycket våld som föregår och vi har en chans, då måste vi väl ta den?

Slutsatser

1

Frågemetoden kan identifiera en liten andel kvinnor som utsätts för pågående våld.

2

Nästan alla kvinnor är positiva till att kvinnor tillfrågas om våld vid bröstcancer-screening.

3

Personalen kan fråga om våld samtidigt som de håller angiven tidsram och nå målen för bildkvalitet.

4

Frågemetoden fungerar väl att använda vid bröstcancer-screening.

Diskussion

- Arbete mot våld kan vara emotionellt påfrestande – därför behövs stöd från chef och kollegor
- Mammografi – en arena för kvinnors våldserfarenheter och solidaritet där små insatser kan göra skillnad

Utvecklingsbehov

1

Kuratorskontakt
vid
våldsutsatthet.

2

Frågeformulering
utan hänvisning
till projekt.

3

Formulering för
att avstyra
berättelser på ett
tidseffektivt sätt.

4

Formulering om
varför göra
orosanmälan.

Förslag på nya formuleringar

”

Vi vet att många kvinnor far illa hemma, därför frågar vi, hur är det för dig?

”

Vad bra att du tagit dig ur relationen. Om du vill prata mer om det finns Kvinnofridslinjen att ringa. Om det är okej fortsätter vi med bilderna nu.

”

Det du berättar gör mig orolig. Ingen ska behöva ha det så. Jag kommer kontakta socialtjänsten, så kan de höra av sig till dig och berätta om det stöd som finns för dig och barnen.

Upptäcka våldsutsatthet

Uppmärksamma

- Synliga skador (blåmärke, rodnad, svullnad, rivsår, brännmärke)
- Tecken på smärta
- Uteblivit från tidigare kallelser till mammografi
- Kontrollerande medföljande som vill följa med in i undersökningsrummet

Fråga

Vid tecken på våldsutsatthet:

"Jag ser att... (berätta vad du ser). Vad har hänt?"

På rutin:

"Vi vet att många far illa hemma, därför frågar vi, hur är det för dig?"

Åtgärder vid våldsutsatthet:

- Tacka för att kvinnan berättade.
- Fråga om kvinnan känner sig orolig för att åka hem. Om ja, erbjud dig att ringa socialtjänst eller polis.
- Fråga om kvinnan har minderåriga barn. Om ja, gör en orosanmälan.
- Fråga om kvinnan har fått stöd. Informera om stöd från kurator, socialtjänst och kvinnojour. Dela ut visitkort till kurator.
- Informera om att kvinnan kan ringa Kvinnofridslinjen anonymt för stöd. Dela ut hjälpkort.

Telefonnummer

Polis: 114 14 eller 112

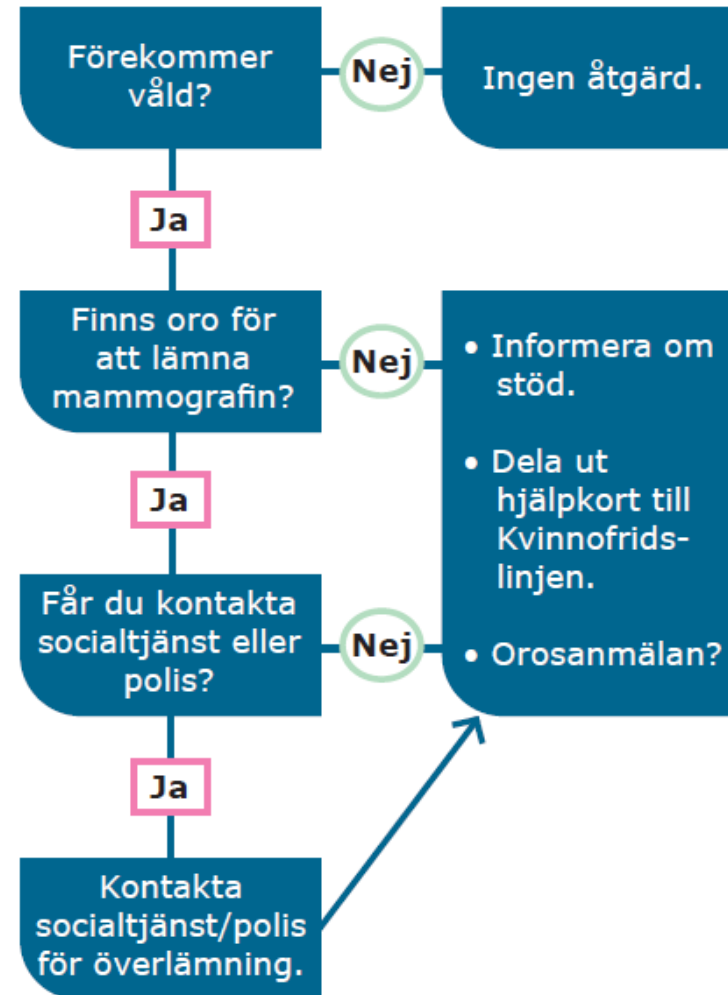
Kvinnofridslinjen: 116 016

Förslag på sägning om du behöver göra en orosanmälan:

"Det du berättar gör mig orolig. Ingen ska behöva ha det så. Jag kommer kontakta socialtjänsten, så kan de höra av sig till dig och berätta om det stöd som finns för dig och barnen."

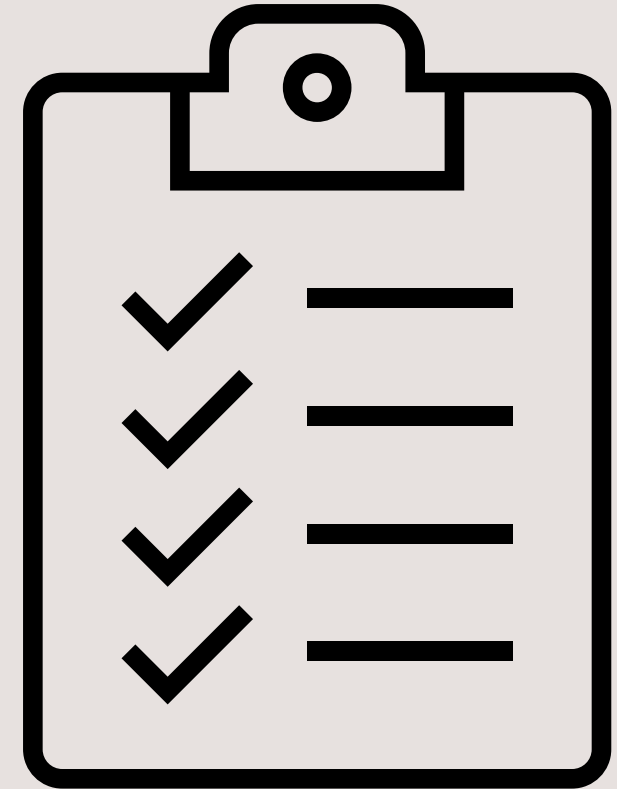
Förslag på sägning om kvinnan berättar om tidigare våldsutsatthet och du behöver avrunda samtalet:

"Vad bra att du tagit dig ur relationen. Om du vill prata mer om det finns Kvinnofridslinjen att ringa. Om det är okej fortsätter vi med bilderna nu."

Tips för dig som vill fråga

- Börja i liten skala
- Välj rätt tidpunkt
- Skydda samtalet
- Skapa trygghet i rummet
- Visa närvaro
- Hantera starka reaktioner varsamt
- Ta hand om dig själv

Tack för oss!

